

Vedlegg 1 Nærmere om revisjonskriteriene i undersøkelsen

Prosjektets hovedproblemstilling er som følger:

Er det tilstrekkelig kvalitet på tilbudet i Jettegryta barnehage?

Problemstillingen kan deles inn i to underliggende temaer:

- Har barnehagen styringsdokumenter, strukturfaktorer og innsatsfaktorer som skaper gode rammer for å sikre kvalitet i barnehagen?
- Har barnehagen prosesser som bidrar til god kvalitet i barnehagen (arbeid med omsorg, lek, læring og danning, relasjoner og samarbeid)?

Problemstillingene skal besvares med utgangspunkt i revisjonskriterier. Revisjonskriterier utgjør den målestokken som ligger til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger. Revisjonskriteriene i denne undersøkelsen bygger i hovedsak på lover, forskrifter, retningslinjer og veiledninger. I det følgende vil vi presentere revisjonskriteriene som danner grunnlaget for denne undersøkelsen, og grunnlaget for disse. Revisjonskriteriene er delt i to grupper: 1) struktur/organisering og 2) prosesser/innhold.

Oppsummering av revisjonskriteriene

	Tema	Revisjonskriterier
STRUKTUR – ORGANISERING	Årsplan	<ul style="list-style-type: none"> - Det er utarbeidet en årsplan for den pedagogiske virksomheten. - Årsplanen er fastsatt av samarbeidsutvalget. - Årsplanen inneholder informasjon om vesentlige forhold for barnehagens kvalitet: <ul style="list-style-type: none"> o hvordan barnehagen planlegger og jobber med omsorg, danning, lek og læring o barnehagens tilrettelegging for barns medvirkning o planer for barns overgang fra barnehage til skole o hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold følges opp, dokumenteres og vurderes (hva, hensikten, hvem som deltar, hvordan og når) - Barnehagens gjennomføring av årsplanen bør vurderes, og resultatet av vurderingen bør legges til grunn for arbeidet med neste årsplan.
	Ledelse og bemanning	<ul style="list-style-type: none"> - Barnehagen har en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse. - Styrer/ledelsen og pedagogisk personale tilfredsstiller utdanningskrav eller har gyldig dispensasjon. - Bemanningen er tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. - Det er levert tilfredsstillende politiattest for alle som arbeider i barnehagen.
	Organisering og trygghet	<ul style="list-style-type: none"> - Barnehagen er organisert på en måte som legger til rette for at barna skal føle trygghet. - Barnehagen legger til rette for at barna er trygge, ved å sørge for at de har tilstrekkelig tilsyn både ute og inne.
	Norskkompetanse og kompetanseheving for ansatte	<ul style="list-style-type: none"> - Ved nyansettelser stiller bydelen/barnehagen krav om at kandidaten behersker norsk skriftlig og muntlig tilsvarende norskprøve 3. - Barnehagen/bydelen bør legge til rette for at ansatte som ikke har tilstrekkelige norsksferdigheter, får hevet sin norskkompetanse. - Barnehagen legger til rette for kvalitetsutvikling gjennom utvikling av personalets kompetanse. - Styrer/pedagogisk leder gjennomfører veiledning av personalet.

PROSESSER – INNHOLD	Omsorg og lek	<ul style="list-style-type: none"> - Barnehagen ivaretar barnas behov for omsorg og nærhet gjennom for eksempel <ul style="list-style-type: none"> o gode og likeverdige relasjoner mellom barn og voksne og mellom barna (nærhet og god dialog) o sensitive og lydhøre ansatte o barns medvirkning o utvikling av barns sosiale kompetanse (for å sikre inkludering og unngå utestengning og mobbing) - Barnehagen tilrettelegger for variert lek, ute og inne. - Barnegruppene og det enkelte barns trivsel og utvikling observeres og vurderes fortløpende.
	Barnehagens arbeid med fagområdene	<ul style="list-style-type: none"> - Rammeplanens syv fagområder er en integrert del i barnehagens innhold, gjennom planlegging av arbeidet, gjennomføring av aktiviteter og vurdering av gjennomført arbeid. - Barnehagen bidrar til språkutvikling i norsk ved å etablere gode språkmiljøer og sørge for at alle barn, herunder barn med behov for ekstra språkstimulerende tiltak, får en positiv språkutvikling. - Det er en god ramme rundt måltidene, som også ivaretar måltidets sosiale funksjoner.
	Samarbeid mellom barnehagen og hjemmet	<ul style="list-style-type: none"> - Foresatte får god informasjon om og mulighet til å medvirke til barnehagens innhold gjennom arenaer som foreldreråd og samarbeidsutvalg. - Foresatte får god informasjon om barnehagen og barnets utvikling gjennom foreldresamtaler og løpende dialog. - Barnehagen legger til rette for henvendelser fra foresatte.

Grunnlaget for revisjonskriteriene Styringsdokumenter, strukturelle forhold og innsatsfaktorer

Årsplan og eventuelle øvrige planer

Barnehageloven stiller krav om at det med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal fastsettes en årsplan for den pedagogiske virksomheten (§ 2). Det er samarbeidsutvalget som skal fastsette årsplanen. Ifølge *Rammeplan for barnehagens oppgaver og innhold* (kapittel 4.1) har årsplanen flere funksjoner:

- arbeidsredskap for barnehagens personale for å styre
- utgangspunkt for foreldrenes mulighet til å kunne påvirke innholdet i barnehagen
- grunnlag for kommunens tilsyn med barnehagen
- informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til eier, politikere, kommune, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

Rammeplanen presiserer videre hvilket innhold årsplanene skal ha. Det framkommer her at årsplanen skal inneholde informasjon om hvordan barnehagen vil arbeide med omsorg, danning, lek og læring for å fremme barnas allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Videre må planen gi informasjon om hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold skal følges opp, dokumenteres og vurderes. Hvordan vurderingen av barnehagens arbeid skal gjennomføres, må nedfelles i årsplanen: Hva som skal vurderes, hva hensikten er, hvem som skal delta i vurderingsarbeidet og hvordan og når. Resultatene av vurderingen bør legges til grunn for arbeidet med neste årsplan (kapittel 4.3). Rammeplanen sier videre at planer for barns overgang fra barnehage til skole må nedfelles i barnehagens årsplan, samt at årsplanen må konkretisere barnehagens arbeid med å legge til rette for barns medvirkning. I tillegg bør markering av lokale kulturbegivenheter nedfelles i planen. Det er også særskilte bestemmelser for barnehager for samiske barn i samiske distrikt (kapittel 4.1).

Vi har lagt følgende revisjonskriterier til grunn:

- Det er utarbeidet en årsplan for den pedagogiske virksomheten.
- Årsplanen er fastsatt av samarbeidsutvalget.
- Årsplanen inneholder informasjon om vesentlige forhold for barnehagens kvalitet:
 - hvordan barnehagen planlegger og jobber med omsorg, danning, lek og læring
 - barnehagens tilrettelegging for barns medvirkning
 - planer for barns overgang fra barnehage til skole
 - hvordan barnehagelovens bestemmelser om innhold følges opp, dokumenteres og vurderes (hva, hensikten, hvem som deltar, hvordan og når)
- Barnehagens gjennomføring av årsplanen bør vurderes, og resultatet av vurderingen bør legges til grunn for arbeidet med neste årsplan.

Ledelse og bemanning

I Kunnskapsdepartementets merknader til barnehageloven (F-08 2006) står det at personalets kompetanse er den viktigste kvalitetsfaktoren i barnehagen.

Barnehageloven stiller krav om at barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet (§ 2 første ledd). Barnehagen skal ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse. Den skal ha en daglig leder som har utdanning som førskolelærer eller annen høgskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse (§ 17 andre ledd).

I *Veileder om kravene til pedagogisk bemanning i barnehageloven med forskrifter* (rundskriv nr. F-04/2011) står det følgende:

Det er i lovforarbeidene vist til at det i særskilte unntakstilfeller kan være rom for at flere barnehager samler sine styrerressurser, for eksempel i et lederteam. En slik samordning skal ikke føre til reduksjon av styrerressursen for den enkelte barnehage. Denne løsningen kan bare nyttes der det er en hensiktsmessig avstand mellom barnehagene, der styrerteamet har daglig oppfølging av hver enkelt barnehage og under forutsetning av at den forskriftsfestede normen for pedagogisk bemanning overholdes.

Ved vurdering av om barnehagen har en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse, har vi hovedsakelig vurdert om krav til styrer i rundskriv nr. F-04/2011 er ivarettatt. Vi har ikke vurdert om organiseringen av barnehagens ledelse i områdeteam er hensiktsmessig.

Kommunen kan innvilge dispensasjon fra utdanningskravet. Kommunens vedtak kan påklages til fylkesmannen. Barnehagen skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap (§ 1 tredje ledd).

Når det gjelder bemanning for øvrig, stiller barnehageloven krav om at pedagogiske ledere må ha utdanning som førskolelærer eller annen treårig pedagogisk utdanning på høgskolenivå med videreutdanning i barnehagepedagogikk. Kommunen kan gi dispensasjon fra dette utdanningskravet. Loven stiller krav om at bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet (§ 18).

Forskrift om pedagogisk bemanning angir følgende norm for pedagogisk bemanning i barnehager (§ 1):

Det skal være minimum én pedagogisk leder per 14-18 barn når barna er over tre år og én pedagogisk leder per 7-9 barn når barna er under tre år og barnas daglige oppholdstid er over seks timer. I barnehager der barna har kortere oppholdstid per dag, kan barnetallet økes noe per pedagogisk leder.

I *Veileder til kravene til pedagogisk bemanning i barnehageloven med forskrifter* er det nærmere beskrevet hvordan normen til pedagogisk bemanning skal være oppfylt for barnehagen som helhet. Når det gjelder voksenteitet, er det ingen spesifikke reguleringer utover barnehagelovens krav om at bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver legger føringer når det gjelder utvikling av de ansattes kompetanse. I kapittel 1.7 "Barnehagen som pedagogisk virksomhet" står det at styrer og pedagogisk leder har et særlig ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens oppgaver og innhold.

For å bidra til å hindre at barn utsettes for seksuelle overgrep i barnehagen, stiller barnehageloven krav om at den som skal arbeide i barnehage, må legge fram tilfredsstillende politiattest som viser om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep mot barn. Personer som er dømt for seksuelle overgrep mot barn, er utelukket fra arbeid i barnehager (§ 19 første og andre ledd). Ifølge forskrift om politiattest i henhold til barnehageloven skal politiattesten ikke være eldre enn 3 måneder (§ 3). Personer som ikke kan framlegge tilfredsstillende politiattest, er utelukket fra arbeid i barnehager (§ 6).

Vi har lagt følgende revisjonskriterier til grunn:

- Barnehagen har en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse.
- Styrer/ledelsen og pedagogisk personale tilfredsstillende utdanningskrav eller har gyldig dispensasjon.
- Bemanningen er tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.
- Det er levert tilfredsstillende politiattest for alle som arbeider i barnehagen.

Organisering og trygghet

I barnehageloven § 1 presiseres det blant annet at barnehagen skal være et trygt sted. Av rammeplanen framgår det at barnehagen skal sikre barn under opplæringspliktig alder et oppvekstmiljø som både gir utfordringer som er tilpasset barnets alder og funksjonsnivå, og trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger (del 1, side 8). Personalet må medvirke til at hvert enkelt barns individualitet og behov for selvutfoldelse kan skje i trygghet og innenfor fellesskapets normer og regler (kapittel 1.9).

Vi har lagt til grunn følgende revisjonskriterier:

- Barnehagen er organisert på en måte som legger til rette for at barna skal føle trygghet.
- Barnehagen legger til rette for at barna er trygge, ved å sørge for at de har tilstrekkelig tilsyn både ute og inne.

Norskkompetanse og kompetanseutvikling for ansatte

I *Oppdragsbrev 2012 – Utdyping av vedtatt budsjett for FO2A – barnehager* fra Byrådsavdeling for kultur og utdanning til bydelene er det stilt særskilt krav til norskkompetanse ved nyansettelser. Det framgår følgende av oppdragsbrevet:

Bydelene skal ved nyansettelser i barnehage stille krav om at kandidaten behersker norsk skriftlig og muntlig tilsvarende norskprøve 3. I tillegg har KOU satt av midler til norskurs for ansatte i kommunale barnehager som ikke har tilstrekkelige norskferdigheter, jf. punkt 4 Sentrale avsetninger.

Det framkommer i rammeplanen at styrer og pedagogisk leder er ansvarlig for å veilede det øvrige personalet slik at alle får en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver. Styrers oppgave innebærer å sørge for at de enkelte medarbeidere får ta i bruk sin kompetanse.

Rammeplanen vektlegger videre at barnehagen, som pedagogisk samfunnsinstitusjon, må være i endring og utvikling. For at barnehagen skal kunne møte nye krav og utfordringer, skal barnehagen være en lærende organisasjon. Rammeplanen presiserer at kvalitetsutvikling i barnehagen innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse.

Vi har lagt til grunn følgende revisjonskriterier:

- Ved nyansettelser stiller bydelen/barnehagen krav om at kandidaten behersker norsk skriftlig og muntlig tilsvarende norskprøve 3.
- Barnehagen/bydelen bør legge til rette for at ansatte som ikke har tilstrekkelige norskferdigheter, får hevet sin norskkompetanse.
- Barnehagen legger til rette for kvalitetsutvikling gjennom utvikling av personalets kompetanse.
- Styrer / pedagogisk leder gjennomfører veiledning av personalet.

Barnehagens innhold – prosesser

Omsorg og lek

Generelt stiller barnehageloven krav om at barnehagen i samarbeid og forståelse med hjemmet skal "ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme danning og læring som grunnlag for allsidig utvikling" (§ 1).

Det framkommer også i rammeplanen at omsorg, lek, læring og danning henger tett sammen og skal ses på i sammenheng. Vi vil likevel i noen grad redegjøre for disse fire aspektene hver for seg.

Omsorg

Ifølge rammeplanen har barn rett til omsorg og skal møtes med omsorg. Om personalets forpliktelse knyttet til omsorg står dette i rammeplanen:

Barnehagens personale har en yrkesetisk forpliktelse til å handle omsorgsfullt overfor alle barn i barnehagen. Omsorgsforpliktelsen stiller krav til personalet om oppmerksomhet og åpenhet overfor det unike hos hvert enkelt barn og det unike i situasjonen og i gruppen. (kapittel 2.1)

Videre beskriver rammeplanen en omsorgsfull relasjon som preget av lydhørhet, nærhet, innlevelse og evne og vilje til samspill. Omsorg skal prege alle situasjoner i hverdagslivet og komme til uttrykk når barna leker og lærer, i stell, måltider og påkledning.

I relasjonen mellom barn og ansatte er barns medvirkning sentralt. I henhold til rammeplanen, kapittel 1.5, har barn i barnehagen rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Dette innebærer at barn jevnlig skal få mulighet til å delta aktivt i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnet synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Lek

Når det gjelder lek, stiller barnehageloven krav om at barnehagen skal gi barn muligheter til lek, livsutfoldelse og meningsfylte aktiviteter (§ 2 andre ledd). Ifølge rammeplanen skal leken ha en framtrekkende plass i barns liv i barnehagen – leken har egenverdi og er en viktig side ved barnekulturen. Leken er en grunnleggende livs- og læringsform som barn kan uttrykke seg gjennom. Rammeplanen vektlegger at det å få delta i lek og få venner er grunnlaget for barns trivsel og meningsskaping i barnehagen. Videre står det følgende i rammeplanen om lek:

Utelek og uteaktivitet er en viktig del av barnekulturen som må tas vare på, uavhengig av geografiske og klimatiske forhold. Barna bør få impulser og inspirasjon til leken gjennom opplevelser i nærmiljøet.

Barnehagen skal legge fysisk og organisatorisk til rette for variert lek. Barnehagens innhold bør inspirere til fantasi, skaperglede og livsutfoldelse. Personalet må være tilgjengelige for barn ved å støtte, inspirere og oppmuntre barna i deres lek. Dette vil også danne grunnlag for å sikre at alle barn får gode erfaringer og en opplevelse av å mestre samspillet med andre barn i lek. Barn som ikke deltar i lek, holdes utenfor eller ødelegger andres lek må gis særskilt oppfølging. (kapittel 2.2)

Danning

Danningsbegrepet er nytt i rammeplanen. I kapittel 1.3 beskrives danningprosessen som en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning oppnås blant annet gjennom omsorg, lek og læring. Det heter i rammeplanen at

“danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette”.

Barnehagen skal gi omsorg og nærhet og sørge for at barna blir møtt med lydhørhet, innlevelse og vilje til samspill. Barn skal også få rom for å utøve empati og omsorg i hverdagen.

Observasjon og vurdering av barnas trivsel og utvikling

Rammeplanen presiserer at kvaliteten i det daglige samspillet mellom mennesker i barnehagen er en av de viktigste forutsetningene for barns utvikling og læring. Barnegruppens og det enkelte barns trivsel og utvikling skal derfor observeres og vurderes fortløpende (kapittel 4.3).

Vi har lagt følgende revisjonskriterier til grunn:

- Barnehagen ivaretar barns behov for omsorg og nærhet gjennom for eksempel
 - gode og likeverdige relasjoner mellom barn og voksne og mellom barna (nærhet og god dialog)
 - sensitive og lydhøre ansatte
 - barns medvirkning
 - utvikling av barns sosiale kompetanse (for å sikre inkludering og unngå utestengning og mobbing)
- Barnehagen tilrettelegger for variert lek, ute og inne.
- Barnegruppenes og det enkelte barns trivsel og utvikling observeres og vurderes fortløpende.

Barnehagens arbeid med fagområdene

Det framkommer av barnehageloven § 2 at barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet. Ifølge rammeplanen skal *læring* foregå i det daglige samspillet med andre mennesker og med miljøet, og være nært sammenvevd med omsorg, lek og danning. Videre framkommer det at barnehagen skal være retningsgivende for den kompetansen det enkelte barn senere skal videreutvikle i opplæringen. For å lette planleggingen av barnehagens pedagogiske tilbud er barnehagens innhold inndelt i syv fagområder (rammeplanen kapittel 2 og 3):

- kommunikasjon, språk og tekst
- kropp, bevegelse og helse
- kunst, kultur og kreativitet
- natur, miljø og teknikk
- etikk, religion og filosofi
- nærmiljø og samfunn
- antall, rom og form

Disse vil sjelden opptre isolert, snarere vil ofte flere være representert samtidig i et temaopplegg, i hverdagsaktiviteter og på turer. Arbeidet med fagområdene må tilpasses barnas alder, barnegruppens sammensetning, interesser mv. Rammeplanen stiller krav om at barnehagen skal styrke barns læring i formelle og uformelle læringssituasjoner, og at de syv fagområdene må knyttes til både formelle og uformelle læringssituasjoner. Det framkommer samtidig at det ikke er hensiktsmessig å trekke et klart skille mellom formelle og uformelle læringssituasjoner, da begge har en pedagogisk hensikt.

Vi har avgrenset undersøkelsen til å vurdere implementering av to aspekter knyttet til fagområdene *kommunikasjon, språk og tekst* og *kropp, bevegelse og helse*:

- språkutvikling
- måltider

For de øvrige fagområdene vil vi kun se på hvilke planer barnehagen har for områdene, og hvordan måloppnåelsen er evaluert.

Når det gjelder *språkutvikling*, står det i rammeplanen kapittel 1.7:

“Barnehagen skal støtte barns utvikling ut fra deres egne forutsetninger og gi det enkelte barn og barnegruppen utfordringer.”

Arbeidet med språkutvikling kan skje både i formaliserte planlagte aktiviteter og i uformelle/spontane situasjoner.

Dette understøttes ytterligere av kapittel 2.5 som sier at

Barnehagen må sørge for at alle barn får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne tanker og følelser. Alle barn må få et rikt og variert språkmiljø i barnehagen. Noen barn har sen språkutvikling eller andre språkproblemer. De må få tidlig og god hjelp.

I henhold til rammeplanens kapittel 3.1, s. 41, må personalet

- skape et språkstimulerende miljø for alle barn og oppmuntre til å lytte, samtale og leke med lyd, rim, rytme og fabulere med hjelp av språk og sang
- støtte barn som har ulike former for kommunikasjonsvansker, som er lite språklig aktive eller har sen språkutvikling
- la barn møte symboler som bokstaver og siffer i daglige sammenhenger, og støtte barns initiativ når det gjelder å telle, sortere, lese, lekeskrive eller til å diktere tekst
- skape et miljø hvor barn og voksne daglig opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale, og være seg bevisst hvilke etiske, estetiske og kulturelle verdier som formidles

I Bystyremelding nr. 1/2012 står det at byrådet har som mål at alle barn skal kunne norsk før skolestart. Oslo kommune ved Utdanningsetaten utviklet i 2007 veilederen *ABC og 1, 2, 3* som et grunnlag for en felles pedagogisk plattform i barnehagene i Oslo. Det framkommer av forordet til veilederen at det er ønskelig fra byrådets side at veilederen er et hjelpemiddel og til inspirasjon for barnehagene, men at hver enkelt barnehage selv skal ha stor innflytelse på hvordan de legger opp det pedagogiske arbeidet. Kommunerevisjonen har benyttet / benytter veilederen som en beskrivelse av hvordan det pedagogiske arbeidet i barnehagen *kan* legges opp.

Det framkommer blant annet av *ABC og 1, 2, 3* at det gjennomføres systematiske observasjoner av språkutvikling, og at disse skal være skriftlige og ligge til grunn for refleksjon over de aktivitetene man har gjennomført, og hvordan de videreføres.

Barnehagens arbeid med *måltider* er en del av fagområdet kropp, bevegelse og helse. Barna skal ifølge rammeplanen få kunnskap om menneskekroppen og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold. I henhold til forskrift om miljørettet helsevern i skoler mv. skal det finnes egnede muligheter for barna til å spise som også ivaretar måltidets sosiale funksjoner (§ 11).

Helsedirektoratets *Retningslinjer for mat og måltider i barnehagen* (IS-1484) bør ligge til grunn for barnehagens arbeid med mat og måltider, jf. merknad til § 11 Måltid i forskrift om miljørettet

helsevern i barnehager og skoler. Når det gjelder måltider, framkommer det blant annet i retningslinjene (s. 6) at barnehagen bør:

1. Legge til rette for minimum to faste, ernæringsmessig fullverdige måltider hver dag med medbrakt eller servert mat
2. Sette av god tid til hvert måltid, minimum 30 minutter til å spise, slik at barna får i seg tilstrekkelig med mat
3. Legge til rette for å kunne spise frokost for de barna som ikke har spist frokost hjemme
4. Ha maksimum 3 timer mellom hvert måltid. Noen barn, særlig de yngste, kan ha behov for å spise oftere
5. Legge til rette for at de voksne tar aktivt del i måltidet og spiser sammen med barna
6. Legge til rette for et godt fungerende og trivelig spisemiljø
7. Sørge for god hygiene før og under måltidene og ved oppbevaring og tilberedning av mat
8. Ivareta måltidenes pedagogiske funksjon

Ifølge *Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv.* (IK-2619) bør barna i barnehage få fullt tilsyn av en voksen under måltidene (s. 42).

Planlegging, dokumentasjon og vurdering av barnehagens innhold

Rammeplanen stiller gjennomgående krav om at barnehagens arbeid med omsorg, lek og læring skal planlegges, dokumenteres og vurderes (kapittel 4). Planlegging og gjennomføring av aktiviteter må gjøres på en slik måte at barnehagen skal kunne støtte og ta hensyn til det enkelte barn, samtidig som hensynet til fellesskapet ivaretas (s. 8). Barn er ikke en ensartet gruppe og møter barnehagen med ulike forutsetninger. Barnehagen har et særlig ansvar for å forebygge vansker og å oppdage barn med særskilte behov (kapittel 1.9). Barnehagetilbud av god kvalitet krever individuell tilrettelegging og tilpasning av innholdet etter barnas behov. Rammeplanen framhever videre at systematisk vurderingsarbeid legger grunnlaget for barnehagen som lærende organisasjon (kapittel 4.3). Styrer har et særlig ansvar for å iverksette og lede barnehagens arbeid med planlegging, dokumentasjon og vurdering. Pedagogisk leder har et tilsvarende ansvar knyttet til den barnegruppen han/hun har ansvar for. Barnehagens foreldreråd og samarbeidsutvalg skal ha mulighet til reell innflytelse på vurderingsprosessen. Hvordan vurderingen av barnehagens arbeid skal gjennomføres, må nedfelles i årsplanen: Hva som skal vurderes, hva hensikten er, hvem som skal delta i vurderingsarbeidet og hvordan og når. Barns erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.

Vi har lagt til grunn følgende revisjonskriterier:

- Rammeplanens syv fagområder er en integrert del i barnehagens innhold, gjennom planlegging av arbeidet, gjennomføring av aktiviteter og vurdering av gjennomført arbeid.
- Barnehagen bidrar til språkutvikling i norsk ved å etablere gode språkmiljøer og sørge for at alle barn, herunder barn med behov for ekstra språkstimulerende tiltak, får en positiv språkutvikling.
- Det er en god ramme rundt måltidene, som også ivaretar måltidets sosiale funksjoner.

Samarbeid mellom barnehagen og hjemmet

Barnehageloven angir at "barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling" (§ 1 første ledd). Videre stiller loven krav om at hver barnehage skal ha et foreldreråd og et

samarbeidsutvalg, for å sikre samarbeidet med barnas hjem (§ 4).

Rammeplan for barnehagens oppgaver og innhold utdyper barnehagelovens krav til barnehagens relasjon med hjemmet på følgende måte:

To begrep i loven, forståelse og samarbeid, dekker ulike sider ved kontakten mellom barnehagen og foreldrene. Med forståelse menes gjensidig respekt og anerkjennelse for hverandres ansvar og oppgaver i forhold til barnet. Med samarbeid menes regelmessig kontakt der informasjon og begrunnelser utveksles. Spørsmål knyttet til barnets trivsel og utvikling og barnehagens pedagogiske virksomhet skal drøftes. Samarbeidet skal gi mulighet til å bygge en nødvendig, gjensidig forståelse for de dilemmaer som kan oppstå når hensynet til et enkelt barn må ses i forhold til barnegruppen.

Ifølge rammeplanen må foreldrene sikres medvirkning på barnehagens samlede virksomhet gjennom deltakelse i foreldreråd og samarbeidsutvalg.

På bakgrunn av dette er følgende revisjonskriterier lagt til grunn:

- Foresatte får god informasjon om og mulighet til å medvirke til barnehagens innhold gjennom arenaer som foreldreråd og samarbeidsutvalg.
- Foresatte får god informasjon om barnehagen og barnets utvikling gjennom foreldresamtaler og løpende dialog.
- Barnehagen legger til rette for henvendelser fra foresatte.

Vedlegg 2 Nærmere om metode og undersøkelsesopplegg

De sentrale elementene i prosjektets metode er standard for forvaltningsrevisjon: Med utgangspunkt i temaer og problemstillinger som ligger i oppdraget fra kontrollutvalget, utleder vi relevante revisjonskriterier. Deretter kartlegger og beskriver vi undersøkt virksomhets systemer, praksis eller resultater på aktuelle områder. Faktabeskrivelsen blir så vurdert med utgangspunkt i revisjonskriteriene med fokus på avvik/sammenfall. Dette leder fram til konklusjoner og anbefalinger.

Nedenfor gjør vi nærmere rede for datainnsamlingen i Jettegryta barnehage, dataanalysen, dialogen med barnehagen, Bydel Søndre Nordstrand og Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning og dessuten vår vurdering av datas pålitelighet og gyldighet.

Datainnsamling, analyse og utarbeiding av rapport

Prosjektet ble formelt startet ved utsendelse av oppstartsbrev 11.01.2013 til Bydel Søndre Nordstrand og Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning. 22.01.2013 ble det gjennomført oppstartsmøte med byrådsavdelingen. 25.01.2013 ble oppstartsmøte med bydelen og barnehagens ledelse gjennomført. I begge disse møtene gjorde vi nærmere rede for prosjektet og ba om synspunkter på et utkast til revisjonskriterier. Vi fikk ingen synspunkter verken på møtet eller i etterkant av møtet. I møtet med bydelen fikk vi også overlevert en del etterspurt dokumentasjon. 29.01.2013 deltok vi på avdelingsmøter i de to avdelingene i Jettegryta barnehage som vi gjennomførte observasjoner i. Det ble videre delt ut et informasjonsskriv til de ansatte og foreldrene hvor vi informerte om undersøkelsen i barnehagen.

Hovedtyngden av datainnsamlingen, inklusiv vår observasjon, ble gjennomført i perioden februar–april 2013.

Vi har gjennomgått relevant dokumentasjon fra barnehageadministrasjonen i Bydel Søndre Nordstrand og fra Jettegryta barnehage.

Observasjoner

Vi valgte å observere i to av barnehagens fem avdelinger: én avdeling for store barn og én avdeling for små barn. Vi valgte én avdeling hvor pedagogisk leder hadde dispensasjon, og én avdeling som var praksisavdeling for førskolelærerstudenter. Vi har observert ca. 30 timer. I ca. 20 av timene var vi tre observatører – to fra Kommunerevisjonen og én konsulent på oppdrag fra oss. I de resterende 10 timene observert de to fra Kommunerevisjonen. Til sammen ble det gjennomført ca. 80 observasjonstimer. Vi har observert følgende: hente-/bringesituasjon, måltider, samlingsstunder, voksenstyrte aktiviteter, frilek, utelek etc. Vi observert ikke på turer utenfor barnehagen. Vi gjennomførte både varslede og uanmeldte observasjoner.

Intervjuer

Vi har gjennomført semistrukturerte intervjuer med områdeleder, fagleder som var lokalisert i barnehagen, fagleder for spesialpedagogikk og barnevern, språkpedagog, alle de fem pedagogiske lederne, én førskolelærer og fem assistenter – én fra hver avdeling. Intervjuene var personlige og ble gjennomført enkeltvis. Intervjuene varte fra én til to timer, flesteparten rundt en og en halv time. I tillegg gjennomførte vi telefonintervju med fem foreldrerepresentanter (FAU/

samarbeidsutvalget) – én fra hver av de fem avdelingene. Assistentene og førskolelærer ble tilfeldig valgt. For foreldrerepresentantene valgte vi de to som var medlem i samarbeidsutvalget, de øvrige tre ble tilfeldig valgt. Samtlige referater fra intervjuene ble verifisert, bortsett fra for én av foreldrerepresentantene. Vi har ikke gjennomført samtaler med barna.

11.04.2013 sendte vi utkast til faktagrunnlaget til verifisering til ledelsen i Jettegryta barnehage og bydelen. 29.04.2013 hadde vi en forhåndspresentasjon av rapporten for områdeleder i barnehagen og bydelen hvor vi ga en oppsummering av revisjonens faktagrunnlag og vurderinger av kvaliteten i barnehagen. Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning var forhindret fra å komme på møtet. Rapporten ble sendt til uttalelse 06.05.2013 til Jettegryta barnehage, Bydel Søndre Nordstrand og Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning.

I forbindelse med utarbeiding av opplegg for undersøkelsen, observasjoner, analyse av data og utforming av rapport har vi gjennomført møter med og fått bidrag fra en ekstern konsulent, Marianne Hatlem, studieleder ved avdeling for lærerutdanning ved Høgskolen i Østfold. Hatlem har master i barnehage- og profesjonsutvikling, og hennes fag-/kompetanseområder er blant andre den flerkulturelle barnehagen og anerkjennende pedagogikk

Datas gyldighet og pålitelighet

Denne undersøkelsen bygger på flere metoder for datainnsamling: dokumentanalyse, observasjoner og intervjuer, og den bygger på mange kilder.

Våre egne observasjoner av barnehagedagen ved to avdelinger og lokaler, uteområde og utstyr/ leker er en annen vesentlig kilde. Våre observasjoner av aktiviteter og episoder dekker ikke et representativt utvalg av alle tilsvarende aktiviteter og episoder gjennom et barnehageår, men et begrenset antall stikkprøver hvor vi har observert flere forhold. Tre observatører har til dels uavhengig av hverandre observert i avdelingene. Vi har sammenstilt og analysert observasjonsnotatene for å få fram tendenser og mønstre i dette. Siden vi kun har observert i to avdelinger, vil en del av konklusjonene i rapporten kun omfatte disse to avdelingene, og ikke hele barnehagen.

Vi regner med at vår tilstedeværelse kan ha medført at enkelte ansatte og barn opptrådte annerledes enn ellers. En slik observasjons- eller kontrolleffekt kan ha påvirket våre data på noen punkter. Men siden metodene og kildene er mange vurderer vi uansett ikke dette som en feilkilde av vesentlig betydning for våre konklusjoner.

Gjennom intervjuer har vi dekket alle nivåer i arbeidsorganisasjonen i barnehagen. Det kan være vanskelig å vite om det enkelte informantutsagn er basert på nøyaktige og gjentatte observasjoner, er en upresis gjengivelse av ett enkelttilfelle eller er noe imellom disse ytterpunktene.

Utsagnskraften styrkes ved at flere eller mange har sagt det samme om samme sak, eller ved at utsagn stemmer overens med observasjoner eller dokumentasjon. Vi har i stor grad bygd på slike utsagn.

Når det gjelder intervjuene med foreldrerepresentanter, har vi kun intervjuet fem foreldre – én forelder per avdeling. Svarene fra foreldrene er derfor ikke representative for samtlige foreldre i barnehagen, og de må derfor tolkes med varsomhet.

Vi har beskrevet resultatene fra brukerundersøkelsen i 2012, både for hele Jettegryta barnehage og for de enkelte avdelingene. Den samlede svarprosenten på undersøkelsen for Jettegryta barnehage var 71,6 (58 foreldre / 57 barn representert). Svarprosentene for de fem avdelingene var 53,8 (7 svar), 61,1 (11 svar), 72,2 (13 svar), 77,8 (14 svar) og 92,9 (13 svar). Siden antallet mulige svar er lite – 12 på avdelingene for små barn og 18 på avdelingene for store barn – blir det absolutte antallet svar per avdeling også lite. Det vil derfor være usikkerhet knyttet til svarene, spesielt på avdelingsnivå. Vi har likevel valgt å presentere avdelingsvise svar i rapporten. Resultatene fra brukerundersøkelsen danner imidlertid ikke grunnlag for vurderingene. En av avdelingene kom gjennomgående noe dårligere ut enn de øvrige avdelingene. Svarprosenten for denne avdelingen var over 70. Det er for øvrig ikke en av de to avdelingene som vi observerte i.

Vi har sammenstilt informasjon fra dokumenter, observasjoner og intervjuer. Vår faktabeskrivelse er altså basert på flere metoder og flere kilder. Den er videre verifisert av barnehagens ledelse og barnehageadministrasjonen i bydelen. På noen punkter er likevel faktabeskrivelsen dårligere fundert enn det som er ønskelig. Der sistnevnte er tilfellet, er vi mer forsiktige med å trekke konklusjoner.

Samlet sett mener vi at rapportens faktabeskrivelse har en tilfredsstillende pålitelighet og gyldighet til å danne grunnlag for våre konklusjoner.

Vedlegg 3 Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning

Oslo kommune
Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning

Kommunerevisjonen
Grenseveien 88
0663 OSLO

Dato: 29.05.2013

Deres ref:
201300013

Vår ref (saksnr):
201300194-4

Saksbeh:
Ragnhild Walberg, 23 46 11 49

Arkivkode:
126

UTTALELSE TIL RAPPORT FOR UNDERSØKELSE AV KVALITET I JETTEGRYTA BARNEHAGE

Det vises til brev datert 06.05.2013 med anmodning om uttalelse til rapporten fra vurderingen av kvaliteten i Jettegryta barnehage i Bydel Søndre Nordstrand.

Kommunerevisjonens hensikt med undersøkelsen var klar og vi har ingen kommentarer til revisjonskriteriene eller gjennomføring av undersøkelsen. Rapporten ansees som nyttig og vil bli oversendt alle bydeler slik at den kan benyttes som grunnlag for vurdering av egen praksis.

Alle anbefalinger i Kommunerevisjonens rapport er rettet mot barnehagen og bydelen, og det foreligger ingen anbefalinger til byrådsavdelingen. Byrådsavdelingen vil likevel komme med kommentarer til to av anbefalingene til barnehagen.

Prosjekt Oslobarnehagen har nylig utarbeidet *Veileder for Oslobarnehagens mal for årsplan med progresjonsplan for fagområdene*. Veilederen skal benyttes i alle kommunale barnehager fra 2013 og inneholder rutiner for utarbeidelse og evaluering av barnehagens årsplan med progresjonsplan. Kommunerevisjonens anbefaling om systematisk vurdering av barnehagens arbeid vil gjennom denne rutinen bli ivarettatt i alle kommunale barnehager fra 2013.

Innenfor prosjekt Oslobarnehagen er det også nylig utarbeidet en *Oslostandard for godt språkmiljø*. Standarden inneholder rutine for barnehagens vurdering av eget språkmiljø. Gjennom egenvurdering skal personalet selv identifisere egne utviklingsområder og utarbeide tiltak for videreutvikling og identifisere behov for opplæring.

Byrådsavdeling for kunnskap
og utdanning

Postadresse:

Rådhuset, 0037 Oslo

E-post: postmottak@byr.oslo.kommune.no

Gjennom prosjekt Oslobarnhagen skal det gjennomføres en kompetanseheving i barns språkutvikling for pedagogiske ledere i Oslos barnehager med oppstart høsten 2013. Opplæringen skal bidra til å øke de ansattes kompetanse og dermed få et mer bevisst forhold til hvordan språket brukes i daglige situasjoner i barnehagen.

Med hilsen

Bente Fagerli
kommunaldirektør

Christian Marthinsen
fung seksjonssjef

Godkjent og ekspedert elektronisk

Vedlegg 4 Høringsuttalelse fra Bydel Søndre Nordstrand

Oslo kommune
Bydel Søndre Nordstrand
Enhet barnehager

Kommunerevisjonen

Grensev 88
0663 OSLO

Dato: 23.05.2013

Deres ref:

Vår ref (saksnr):
2013/36-

Saksbeh:
Inger Kjelsberg, 23 49 60 72

Arkivkode:
323.0

RAPPORT TIL UTTALELSE: KVALITET I BARNEHAGE - JETTEGRYTA BARNEHAGE I BYDEL SØNDRE NORDSTRAND

Viser til brev av 06.05. 2013 vedrørende rapport til uttalelse: Kvalitet i barnehage – Jettegryta barnehage i Bydel Søndre Nordstrand. Vedlagt rapporten fulgte en liste spørsmål
Kommunerevisjonen ønsker at bydelen skal besvare. Nedenfor følger bydelens svar:

1. Har informasjon om prosjektets hensikt vært tilstrekkelig klar?
Prosjektets konkrete hensikt er klart, gjelder vurdering av kvalitet i Jettegryta barnehage. Undersøkelsens omfang, med bruk av betydelige ressurser kun relatert til en barnehage, gjør hensikten mer uklar.
2. Har bydelen kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?
Prosjektets metoder; case undersøkelse, dokumentgjennomgang, bruk av intervjuer og observasjoner i barnehagen, virker formålstjenelig. Når det gjelder anvendte kilder kan det bemerkes at det ikke i tilstrekkelig grad tydeliggjøres den faglige forankringen som Prosjekt Oslobarnehagen utgjør for Oslo barnehagenes arbeid. På s. 17 fremkommer det for eksempel gjeldende mal for årsplan "malen gjaldt for alle kommunale barnehager i Oslo kommune". Her kunne Prosjekt Oslobarnehagens vært tydeliggjort som kildehenvisning.
3. Har bydelen kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre konklusjoner? I tilfelle hvilke?
Undersøkelsen er i hovedsak begrunnet i Lov om barnehager m/forskrifter, som er styrende for all barnehagedrift i Norge. Inndeling i to underliggende temaer, 1) struktur og organisering og 2) prosesser og innhold, gir en god systematikk og det er vesentlige områder innen barnehagedrift som er valgt ut som temaer i undersøkelsen. Det er innhentet betydelig mengde dokumentasjon fra Jettegryta barnehage, innen et bredt omfang av områder. Det kan bemerkes at barn med nedsatt funksjonsevne i liten grad er berørt utover beskrivelse av barnehagens spesialpedagogiske ansvar og arbeid. Det er ikke vurdert i undersøkelsen innenfor det enkelte tema, som for eksempel innen temaet omsorg og lek.
4. Hva er bydelens samlede vurdering av rapportens vurderinger, konklusjoner og anbefaling?
Rapportens vurderinger, konklusjon og anbefalinger er gode, og vi kjenner oss igjen dens beskrivelser. Bydelen har ingen kommentarer til punkt 3. Under punkt 4.1.3. er det

Bydel Søndre Nordstrand
Bydelsadministrasjonen

Postadresse:
Pb 180 Holmlia
1203 OSLO

Telefon: 02 180 Bankgiro: 1315 01.00636
Telefaks: 23 49 60 01 Org nr. 972 408 875
E-post: postmottak@bsn.oslo.kommune.no
Internett: www.bsn.oslo.kommune.no

en vurdering av samlingsstund hvor det bemerkes at barn i liten grad blir aktivisert. Det fremkommer ikke hvor mange samlingsstunder som ble observert. Aktivisering av barn i samlingsstund er viktig, men samlingsstund bør kunne ha mange formål og pedagogiske innretninger. Den faglige vurderingen virker ikke å bygge på innhenting av tilstrekkelig data på dette området. Når det gjelder kommunerevisjonens vurdering av det særskilte språkarbeidet og prioriteringer av 4- og 5-åringene, så er dette vurderinger bydelen gjør løpende. Det hadde vært ønskelig å kunne tilby tiltak for flere barn, omfang av de særskilte midlene forutsetter at det må gjøres prioriteringer. Valgene bydelen har gjort er faglig begrunnet innen stramme økonomisk betingelser. Under punkt 4.3.3. blir FAU trukket fram som et samarbeidsorgan. Det kan bemerkes at dette ikke er et formelt samarbeidsorgan i henhold til barnehageloven.

5. Vil bydelen vurdere eller iverksette tiltak på bakgrunn av rapporten, rapportens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger? I tilfelle hvilke? Hvilket tidsperspektiv gjelder for iverksettelse og gjennomføring av eventuelle tiltak?
En samlet vurdering av Jettegryta barnehage viser at kvaliteten er god. Når det gjelder nevnte forbedringspunkter, vil det bli gjort en vurdering av nivå på tiltak, dvs. tiltak som bør iverksettes i Jettegryta barnehage og vurdering av tiltak på systemnivå. Det er på nåværende tidspunkt ikke utarbeidet noen helhetlig plan for dette. Eksempel på tiltak som vil bli iverksatt i Jettegryta barnehage er evaluering av årsplan, hvor det vil bli gjort en halvårsevaluering 14. juni. Et annet eksempel er fagleders tilstedeværelse på avdeling. Det vil bli gjort en gjennomgang av prioriteringer av fagleders arbeid, for å se på mulighet for mer tid til deltakelse på avdeling. Når det gjelder tiltak for bedring av barnas språkmiljø/ansattes aktive bruk av språk i daglige situasjoner som måltidet, så er bydelen, i samarbeid med HiOA, i ferd med å utarbeide et pilotprosjekt hvor dette vil bli innarbeidet i prosjektet. Når det gjelder rapportens vurdering om i større utstrekning å benytte vikar, så er dette et budsjettspørsmål.
6. Oppfattes rapporten som nyttig for bydelen? Oppgi gjerne begrunnelse hvis det ikke allerede har fremkommet som svar på ovenstående spørsmål?
Som tidligere nevnt kjenner vi oss godt igjen i rapportens beskrivelser og konklusjoner. Rapporten vil således være et nyttig verktøy i bydelens videre arbeid med å sikre god kvalitet i barnehagene.
7. Hvordan vurderes rapportens oppbygning og språkbruk?
Systematikken og inndelingen av rapporten er ryddig og gir god og lett tilgjengelig informasjon. Den er ført i et godt og folkelig språk, som gjør informasjon lett tilgjengelig også for lesere som ikke har særskilt kunnskap om barnehagesektoren.

Med hilsen

Lillian Aakervik
fung. bydelsdirektør

Inger Kjelsberg
enhetsleder

Oslo kommune
Kommunerevisjonen

Grenseveien 88, 0663 OSLO
Telefonnummer: 23 48 68 00
Telefaksnummer: 23 48 68 01

www.krv.oslo.kommune.no
postmottak@krv.oslo.kommune.no